Înființarea și extinderea NATO (14)

Prof. univ. dr. Tiberiu Tudor (https://www.art-emis.ro/prof.-univ.-dr.-tiberiu-tudor/) 31 Decembrie 2023

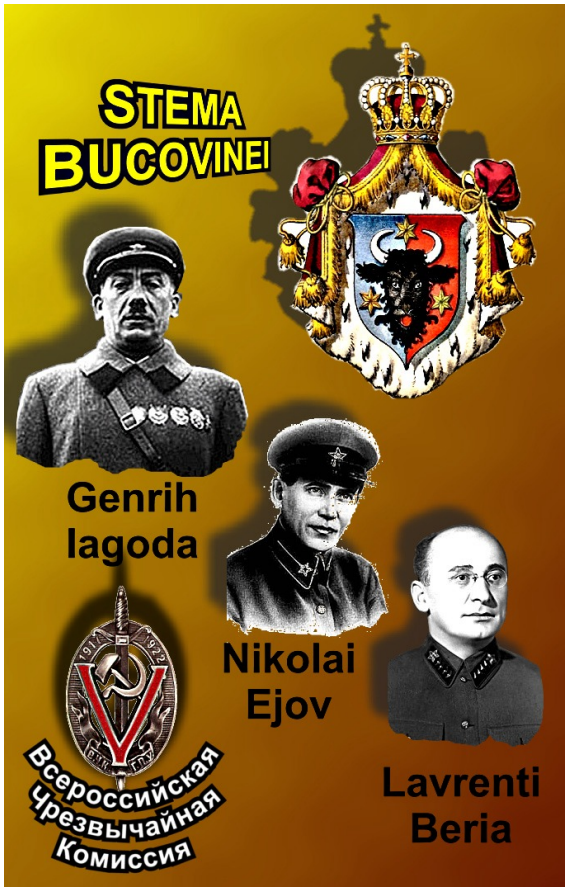

(/images/stories/istorie/Stema_Bucovinei-Ceka-2023.jpg)

Rusificare. Sovietizare. Ucrainizare.

În cadrul războiului informațional/dezinformațional care însoțește actualul război cald dintre Statele Unite (prin procura ucraineană) și Federația Rusă, main-streamul media românesc manipulează glisant primii doi termeni, iar pe al treilea îl evită. Pentru pământurile noastre ocupate prima dată la 1775 și 1812 - o parte dintre ele aflată sub un statut incert, alta sub ocupație până în zilele noastre - acești termeni au un conținut istoric precis.

1775-1918. Ocupația Habsburgică și ocupația Țaristă

Estul Moldovei a fost anexat - prin tranzacții oneroase cu Imperiul Otoman - de către Imperiul Habsburgic (în 1775, partea nordică a Țării de Sus a Moldovei, denumită de ocupanți Bucovina) și de către Imperiul Țarist (în 1812, restul Moldovei dintre Prut și Nistru, denumit, tot de către ocupanți - prin extensie - Basarabia). Tratatele corespunzătoare sunt nule și neavenite, întrucât aceste teritorii nu erau teritorii otomane, principatul Moldovei aflându-se numai sub suzeranitate otomană. Dar înfruntările, politice și militare, ale celor trei imperii din jur au dus la înstrăinarea jumătății de est a Moldovei pentru mai bine de un secol, cu consecințe etno-demografice devastatoare. Cele două imperii au făcut o colonizare masivă a teritoriilor ocupate - mănoase și cu o densitate de populație redusă – în principal cu germani, ruși, ruteni și populații transdanubiene (bulgari, găgăuzi). Migrația evreilor spre teritoriile noastre nu a ținut de aceste programe imperiale de colonizare. Ei s-au retras, masiv, din fața pogromurilor periodice din Imperiul Țarist, spre zonele tolerante ale Galiției și Moldovei.

Ocupația Habsburgică a Bucovinei a dus din punct de vedere cultural la germanizare, iar din punct de vedere etnic la o ucrainizare (rutenizare)**[1]**, deosebit de activă în perioada 1786 – 1861, când provincia Bucovina a fost înglobată în Galiția. Dacă la 1774 românii reprezentau 85% din populația Bucovinei, în 1851 nu mai reprezentau decât 48,5%, rutenii constituind 38,1% și, din păcate, acest proces de erodare a românității Bucovinei a continuat**[2]**. Având în vedere că recensămintele austriece corespundeau criteriului „limbii de conversație” (*Umgangssprache*) [3], ele reflectă un aspect lingvistic, al rutenizării moldovenilor, cu pierderea sau estomparea conștiinței de neam, în satele mixte sub raport etnic. Când Bucovina a fost ridicată la rang de Ducat autonom (*de jure* în 1849, dar *de facto* în 1861), numai capul de bour din stema Ducatului mai amintea de puritatea

românității dinainte de ocupație a acestei părți a Țării de Sus a Moldovei Românitatea originară a Bucovinei este recunoscută de către Habsburgi: „Ca parte din Dacia veche, țara aceasta, Bucovina, se afla sub stăpânirea domnilor Moldovei”… „deosebirea de limbă, de datini şi de obiceiuri nu fac să fie de dorit o contopire cu Galiţia” se spune în *Diploma Imperială* din 1862, prin care Franz Josef confirmă autonomia ducală a Bucovinei și o întărește cu stemă și drapel proprii.

Recensământul din 1930 denotă o recuperate a conștiinței naționale a românilor. Din datele statistice referitoare exclusiv la populația Bucovinei istorice, după criteriul naționalității 43,9% s-au declarat români și 29% ucraineni. După criteriul lingvistic (limba de comunicare) statistica era puțin diferită: numai 40,5% considerau româna drept limbă maternă, 33,3% ucraineana. În unele sate mixte, mulți locuitori care s-au declarant români erau ucrainizați din punct de vedere lingvistic. În Bucovina procentul de ruși a rămas tot timpul minor, sub 1%.

Ocupația Țaristă a Basarabiei a dus, din punct de vedere instituțional și cultural la un proces de rusificare. Din punct de vedere etnic, însă, tot procesul de ucrainizare a fost dominant. Dacă la recensământul din 1817 românii (moldovenii) reprezentau 86% din populația Basarabiei, la cel din 1887 reprezentau numai 46,5%, urmați de ucraineni, 19,6%, evrei 11% și ruși 8%. Recensământul din 1941, sub administrație românească, după criteriul naționalității, evidențiază același aspect: români 65,6%, ucraineni 16,4%, ruși 6,0%. Un specific al colonizării țariste în sudul Basarabiei este cel al populației venite din sudul Dunării (găgăuzi, bulgari, lipoveni), care, deși procentual redusă (împreună 5% la recensământul din 1989) are consecințe actuale (autodeclarata Republică Autonomă Găgăuză, în 1990, integrată apoi, pașnic, în 1994, ca Unitate Teritorială Autonomă a Republicii Moldova).

Evreii și germanii au avut procente semnificative (în Bucovina de peste 10% fiecare), dar fără consecințe etno-demografice directe pentru situația din zilele noastre: după *Pactul Molotov-Ribbentrop*, germanii au fost retrași în interiorul celui de-Al Treilea Reich (inclusiv partea ocupată a Poloniei), iar după înființarea statului Israel, evreii au emigrat în masă. În toamna anului 1940, în locul populației germane evacuate au fost colonizate circa 10.000 de familii din Ucraina.

În 1918 tot estul Moldovei a revenit în hotarele etnice, în cadrul regatului României. Prin voința politică exprimată de Congresul General al Bucovinei (**[4]**, Doc. 148) și de Sfatul Țării (**[4]**, Doc. 91), s-a pus capăt jafurilor istorice săvârșite în 1775 și 1812 de către cele două imperii, prăbușite între timp.

1940-1941 și 1944-1990. Ocupația Sovietică

Ocupația comunistă, începută în 1940 - și care, după 1945, s-a extins asupra întregii Europe de Est – a însemnat pentru estul Moldovei sovietizare din punct de vedere socio-economic și ideologic, rusificare din punct de vedere cultural-lingvistic și rusificare și ucrainizare (în special în nordul Moldovei ocupat de RSS Ucraineană) din punct de vedere etnic. În RSS Moldovenească, la 1941 pocentele etno-demografice erau: 69% moldoveni, 11% ucraineni, 6,7% ruși, iar în 1989: moldoveni 65%, ucraineni 14%, ruși 13%. În Transnistria, în urma unei intense rusificări și ucrainizări, în parte din cauza industrializării zonei, moldovenii, ucrainenii și rușii sunt acum în procente egale, în jur de 30%.

Între 1924 și 1936, puterea sovietică și Stalin personal duseseră o politică de „indigenizare” („korenizația”), de formare și promovare în funcții de conducere a elitelor (în sens politonomic) locale comuniste, loiale sovietizării. RSS Ucraineană a profitat din plin de această perioadă. Elitele comuniste ucrainene practicau un naționalism subteran. Pentru noi „korenizația” a avut, dimpotrivă, un efect distructiv, care grevează și azi unitatea națională. În RSS Autonomă Moldovenească, creată de sovietici în 1924 în stânga Nistrului (cu statutul de republică autonomă în cadrul RSS Ucrainene), s-au pus bazele „moldovenismului” ca entitate etno-culturală diferită de cea română.

Uriașa Teroare Roșie a bolșevicilor, inițiată în timpul Războiului Civil și devenită politică de Stat sovietică, a avut în primul rând un obiectiv socio-economic, inedit: sovietizarea – abolirea proprietății private asupra pământului și mijloacelor de producție, colectivizarea agriculturii și industrializarea forțată – cu un corolar ideologic: implementarea prin teroare a doctrinei comuniste. „Noi reprezentăm, prin noi înșine, teroarea organizată – acest lucru trebuie spus foarte clar – această teroare este absolut necesară în vremea în care trăim, în condițiile unor timpuri revoluționare" sunt cuvintele lui Felix Dzerjinski, fondatorul CEKA.

Toți cei care s-au opus, într-o formă sau alta, sovietizării, în toate republicile Imperiului Sovietic, au fost arestați, torturați, deportați, uciși, indiferent de naționalitate. De asemenea, conducerea organismelor terorii (bine cunoscute prin acronimele CEKA, GPU, OGPU, KGB, NKVD, etc.) era formată din bolșevici, indiferent de naționalitate. De exemplu, primul Prezidiu CEKA, la 1921, era constituit din Felix Dzerjinski, Viaceslav Menjinski - polonezi (de origine nobilă), Yakov Peters - leton, Josef Unzlicht, Abram Belenky- evrei (ultimii trei executați și ei în urma marii epurari staliniste din 1938). Cei mai sângeroși conducători ai NKVD-ului, GenrihYagoda (1934-1936) - evreu, Nicolai Ejov (1936-1938) - tatăl rus, mama lituaniancă, Lavrenti Beria (1938-1946) - georgian (toți trei executați, după ce au condus marile pogromuri ale acelor ani).

Sovietizarea s-a efectuat printr-o continuă teroare, la nivelul genocidului. Prima etapă a fost cea leninistă, îndreptată împotriva tuturor oponenților bolșevismului, stigmatizați global ca „dușmani ai poporului”. A doua a fost cea stalinistă, care – pe linia luptei pentru putere din sânul bolșevismului, cu troțkiștii pe de o parte și cu buhariniștii pe de alta – a adăugat la categoria de „dușmani ai poporului” și o bună parte dintre bolșevici. În această etapă Stalin și-a înlăturat toți adversarii, reali și potențiali, toată garda veche bolșevic-leninistă, și și-a decapitat armata: 3 din 5 mareșali, 13 din 15 generali de armată, 8 din 9 amirali, 50 din 57 de generali de corp de armată, 154 din 186 generali de divizie, 16 din 16 comisari de armată și 25 din 28 de comisari de corp de armată – toți bolșevici, indiferent de naționalitate.

Teritoriile noastre ocupate de sovietici – ca și cele baltice, poloneze, finlandeze – au intrat sub teroarea comunistă de-abia în anii ’40, când deja în restul republicilor colectivizarea, etatizarea mijloacelor de producție și, în general, sovietizarea de tip stalinist erau încheiate. În Gulag erau deja două milioane de „dușmani ai poporului”. Atunci au început uriașele deportări din teritoriile ocupate conform *Pactului* germano-sovietic, inclusiv din estul Moldovei**[5]** . Directivele generale veneau de la Biroul Politic al CC al PCUS (Regulamentul cu privire la modul de aplicare a deportării față de unele categorii de criminali,aprobat în mai 1941), dar executarea lor a fost făcută de către comuniștii sovietici locali de nivel raional, regional și republican (în mare măsură etnici alogeni, dar și autohtoni).

Referindu-ne la teritoriile noastre: În mai 1941 generalul-colonel NKVD Sergo Goglidze, bolșevic georgian**[6]**, colaborator și prieten al lui Lavrenti Beria, a fost numit plenipotențiar al Consiliului Comisarilor Poporului din Moldova, împuternicit pentru operațiunile de deportare din Basarabia și nordul Bucovinei (după moartea lui Stalin și executarea lui Beria, Goglidze a fost și el arestat și împușcat, în decembrie 1953).

Primul val al deportărilor a început în noaptea de 12/13 iunie 1941. La 7 iunie 1941, NKVD al RSS Moldovenești ceruse 1315 vagoane pentru transportul celor 25000 deportați. Cifra oficială a celor deportați este de 29839 persoane, reprezentând proporțional toate grupurile etnice din aceste teritorii.

Cea mai mare deportare a populației din estul ocupat al Moldovei a avut loc după război, la 5-6 iulie 1949 (operațiunea SUD): cifra oficială - 35796 de persoane. Aceste teritorii nu apucaseră să fie sovietizate, în particular colectivizate, în ocupația din 1940-1941.

Procedura este reprezentativă pentru toate “strămutările” (deportările) care au avut loc în teritoriile anexate de URSS după câștigarea războiului. Printr-o rezoluție, din 17 martie 1949, a Partidului Comunist din Moldova (prim-secretar Nicolae Coval), Stalin era „rugat să permită deportarea din republică a culacilor și altor elemente antisovietice". La 6 aprilie, Biroul Politic al CC al PCUS a adoptat hotărârea strict-secretă 1920-467cc, care prevedea „strămutarea pentru totdeauna” a 11280 familii, care totalizau 40850 persoane. La 28 iunie 1949, Consiliul Comisarilor Poporului al RSS Moldovenești a aprobat listele „familiilor culacilor, foștilor moșieri și mari negustori” care urmau să fie deportate. Operațiunea de deportare a fost organizată de către Comisariatul Poporului pentru Problemele Interne (NKVD) al RSS Moldovenești, sub conducerea generalului-maior Iosif Lavrentievici Mordoveţ. Toată echipa de conducere, începând cu generalii Mordoveț și Ivan Ermolin și terminând cu locotenentul Leonid Iosifovici Mordoveţ, fiul generalului, era constituită din alogeni. În particular, generalul Mordoveţ era de etnie ucraineană [6]. Ceea ce trebuie subliniat și bine înțeles este că toți acești generali care au organizat, la vârf, în deceniul 1940-1950, represiunile din teritoriile noastre ocupate de Uniunea Sovietică erau - indiferent de etnie - generali sovietici. Evoluția lor era, până la un punct, asemănătoare: înrolați voluntar în anii Războiului Civil, ca simpli soldați, în Armata Roșie, erau devotați Statului Sovietic și terorii de clasă care stătea la baza acestuia. (De la un punct încolo evoluția lor a fost diferită: unii - mareșali ai Uniunii Sovietice, cu urnele îngropate în zidul Kremlinului, alții - executați pe parcursul diferitelor valuri ale terorii staliniste, de către mecanismul inexorabil al terorii la care au participat).

Cu tot strict-secretul operației, numărul celor deportați a fost de 35796 de persoane, unii reușind să se ascundă, alții să fie exceptați de la deportare pe baza decorațiilor de război sau a altor acte de fidelitate față de regimul sovietic.

După câteva luni de la marea deportare, la Plenara a III-a a CC al PC din RSS Moldovenească, din 1-2 decembrie 1949, Nicolae Coval raporta: „O mare importanță în colectivizarea reușită a agriculturii a avut-o trecerea de la politica de limitare la politica de lichidare a chiaburimii ca clasă și efectuarea, în legătură cu aceasta, a deportării peste hotarele republicii a unei părți considerabile a chiaburimii și a altor elemente ostile.” Într-adevăr, teroarea își făcuse efectul: în lunile iulie - noiembrie 1949 cota gospodăriilor țărănești care au intrat în colhozuri s-a majorat de la 32% la 80% din total, pentru ca, în ianuarie 1951, să se ridice la 97%.

Putem adăuga că inițiativa din 16 martie 1951 a lui Leonid Brejnev, proaspăt prim-secretar al PC al RSS Moldovenești, de a continua deportările, începând cu cei care reușiseră să scape în 1949, nu a fost aprobată de către Kremlin. Probabil Stalin o considera superfluă - obiectivele sovietizării fuseseră deja îndeplinite în Moldova. Ucrainean în acte**[7]**, autodeclarat „rus proletar” în *Memoriile* sale, Brejnev a fost, ca și Hrușciov (rus și după mamă și după tată), comisar politic sovietic în timpul războiului și un reprezentant tipic al sovietismului post-stalinist.

În concluzie, cei care spun „rus” în loc de „sovietic”, pentru anii 1940/1941 și 1944-1991, dovedesc nu numai o puerilă lipsă de rigoare, ci și faptul că fac o propagandă (ieftină) în favoarea Kievului. Ieftină și păguboasă Statului Român. Pentru că Teritoriile Românești Ocupate se află în Republica Ucraina și pentru că naționaliștii xenofobi ucraineni, sub conducerea guvernului de la Kiev și cu complicitatea celui de la București, duc o politică anti-românească, până la genocid cultural, în teritoriile pe care ni le ocupă. Și - tot pentru clarificarea termenilor - ocupația de acum nu mai are acoperirea sovietică, este o ocupație pur ucraineană. Iar deznaționalizarea românilor pe care o face, legiferat și prin teroare, guvernul de la Kiev se numește ucrainizare.

Aranjuament grafic – I.M.

---

[1] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Humanitas, București, 1991.

[2] Ion Nistor, *Românii și Rutenii în Bucovina*, Socec & Comp., București, 1915.

[3] Vladimir Trebici, *Despre Demografia Bucovinei*, Analele Bucovinei, an IV, 3/1997.

[4] Viorica Moisuc, *Basarabia, Bucovina, Transilvania – Unirea 1918*, Departamentul Informații Publice, Redacția Publicații pentru Străinătate , București, 1996.

[5]https://ro.wikipedia.org/wiki/Deport%C4%83rile_staliniste_din_Basarabia_%C8%99i_Nordul_Bucovinei (https://ro.wikipedia.org/wiki/Deport%C4%83rile_staliniste_din_Basarabia_%C8%99i_Nordul_Bucovinei)

[6] http://old.memo.ru/history/nkvd/kto/biogr/gb102.htm (http://old.memo.ru/history/nkvd/kto/biogr/gb102.htm)

[7] http://old.memo.ru/history/nkvd/kto/biogr/gb339.htm (http://old.memo.ru/history/nkvd/kto/biogr/gb339.htm)

[8]https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brezhnev_LI_Pasport_1947.jpg?uselang=en (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brezhnev_LI_Pasport_1947.jpg?uselang=en)

Evaluare: ★ ★ ★ ★ ★

© 2019 ART-EMIS